

บทที่ 1

บทนำ

ปลาสลิด *Trichogaster pectoralis* (Regan, 1910) เป็นปลาน้ำจืดที่สามารถเพาะเลี้ยงได้ในประเทศไทย เป็นปลาพื้นบ้านที่มีความสำคัญในเชิงเศรษฐกิจ และเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค มีต้นกำเนิดที่ อ.คอนกายาน จ. สุพรรณบุรี (อ. พฤษชัยอำไพ, 2531) และทำการเพาะเลี้ยงกันมากในเขตภาคกลางโดยเฉพาะใน อ.บางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยมีผู้เพาะเลี้ยงทั้งสิ้นประมาณ 850 ราย พื้นที่เพาะเลี้ยงมากถึง 25,000 ไร่ ปลาชนิดนี้เลี้ยงง่าย และมีความต้านทานต่อโรคสูง สามารถสร้างรายได้ให้แก่ผู้เพาะเลี้ยงเป็นจำนวนมาก

ปัจจุบันผลผลิตปลาสลิดมีปริมาณลดลง (ศราวุธ เจงโละ, 2538) ซึ่งอาจเกิดจากหลายสาเหตุ เช่นพื้นที่เพาะเลี้ยงถูกแปรเปลี่ยนเป็นโรงงานอุตสาหกรรม การเพาะเลี้ยงที่ต้องใช้เวลานานเนื่องจากปลามีการเจริญเติบโตช้า รวมทั้งโรคระบาดต่างๆทำให้ราคาของปลาสลิดสูงขึ้นเรื่อยๆ และเมื่อทำการสำรวจปัญหาในการเพาะเลี้ยงพบว่าปลาสลิดมีการเจริญเติบโตช้า ซึ่งปลาสลิดโดยปกติเมื่อทำการเลี้ยงประมาณ 7-9 เดือน ก็สามารถจำหน่ายออกสู่ตลาดได้ แต่เกษตรกรบางรายภายใน ต. บางแก้ว อ. บางพลี จ. สมุทรปราการ ต้องทำการเลี้ยงนานเกือบ 2 ปี ถึงจะทำการเก็บผลผลิตได้ และเมื่อนำปลาที่เจริญเติบโตช้ามาศึกษา พบว่ามีหนอนพยาธิใบไม้เป็นจำนวนมากในช่องท้อง ซึ่งหนอนพยาธิเหล่านี้อาจเป็นสาเหตุทำให้ปลามีการเจริญเติบโตช้า ด้วยเหตุนี้การศึกษาชนิดและจำนวนของหนอนพยาธิในปลาสลิด จึงเป็นสิ่งสำคัญ เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยในการป้องกัน และรักษาโรคหนอนพยาธิที่เกิดในปลาสลิด ทำให้คุณภาพผลิตภัณฑ์ของปลาสลิดสูงขึ้น ผู้บริโภคยอมรับและง่ายต่อการส่งออกผลิตภัณฑ์ปลาสลิดตากแห้งไปจำหน่ายยังต่างประเทศ สามารถสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศได้เป็นจำนวนมาก

เนื่องจากความรู้เกี่ยวกับหนอนพยาธิในปลาสลิดยังมีผู้ศึกษาอยู่เป็นจำนวนน้อย การศึกษาที่ผ่านมามักศึกษาวิจัยจากปลาสลิดที่จับได้จากธรรมชาติ ซึ่งสภาพแวดล้อมและอาหารที่ปลาได้รับจะแตกต่างจากปลาที่เลี้ยงในบ่อเลี้ยง นอกจากนี้การศึกษาร่วมใหญ่มักทำไว้นานแล้ว ซึ่งเมื่อเวลาเปลี่ยนไป ถิ่นที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อม คุณภาพน้ำ ก็เปลี่ยนตามไปด้วย ปัจจัยเหล่านี้ย่อมมีผลต่อชนิดและจำนวนของหนอนพยาธิที่พบในปลาสลิดด้วย นอกจากนี้ชนิดและจำนวนของหนอนพยาธิที่ต้องการศึกษาแล้ว ผลทางพยาธิสภาพของหนอนพยาธิต่ออวัยวะต่างๆของปลาสลิดก็ยังไม่รู้ได้ทำการศึกษา ซึ่งข้อมูลในส่วนนี้จะเป็นประโยชน์ในการเฝ้าติดตามรักษา และทราบถึงความรุนแรงของหนอนพยาธิที่มีต่อปลาสลิด ความรู้ที่ได้จากการศึกษารังนี้จึงเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญที่จะทำให้ทราบว่าการเจริญเติบโตช้า หรือการตายของปลาสลิดเกิด

จากอะไร และมีผลทางพยาธิสภาพอย่างไรต่อพลาสติก ข้อมูลที่ได้เมื่อนำไปประยุกต์ในการศึกษาในระดับสูงเช่น การศึกษาวัฏจักรชีวิตของหนอนพยาธิแต่ละชนิด จะทำให้ทราบปัจจัยที่จำเป็นในวัฏจักรชีวิตของหนอนพยาธิ และสามารถกำจัดปัจจัยเหล่านั้น หรือทดลองควบคุมโดยใช้วิธีการทางชีวภาพเข้ามาเกี่ยวข้องก็จะช่วยลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นตามมาอีกมากมายเช่น ปัญหาการใช้สารเคมีในปริมาณที่สูง การตกค้างของสารเคมีในเนื้อปลา และยังทำให้การป้องกัน รักษา ดำเนินไปอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจำแนกชนิด และจำนวนของพยาธิที่พบในพลาสติก ที่เลี้ยงในบ่อเลี้ยง
  - ต. บางแก้ว อ. บางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาจำนวนร้อยละของพลาสติกที่เป็นโรคหนอนพยาธิในรอบ 1 ปี
3. เพื่อศึกษาผลของพยาธิต่อพยาธิสภาพของอวัยวะต่างๆของพลาสติก

ขอบเขตการศึกษา

1. พื้นที่ศึกษาคือ บ่อเลี้ยงพลาสติกใน ต. บางแก้ว อ. บางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
2. ศึกษาผลของพยาธิต่อพลาสติกจากการเปลี่ยนแปลงทางพยาธิสภาพของเนื้อเยื่ออวัยวะต่างๆ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบชนิด และจำนวน ของพยาธิที่พบในพลาสติกที่เลี้ยงในบ่อเลี้ยง ต. บางแก้ว อ. บางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
2. ทราบจำนวนร้อยละของพลาสติกที่เป็นโรคหนอนพยาธิ
3. ทราบพยาธิสภาพของอวัยวะต่างๆของพลาสติก
4. ความรู้ที่ได้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาวัฏจักรชีวิตของพยาธิที่ส่งผลกระทบต่อพลาสติกต่อไป